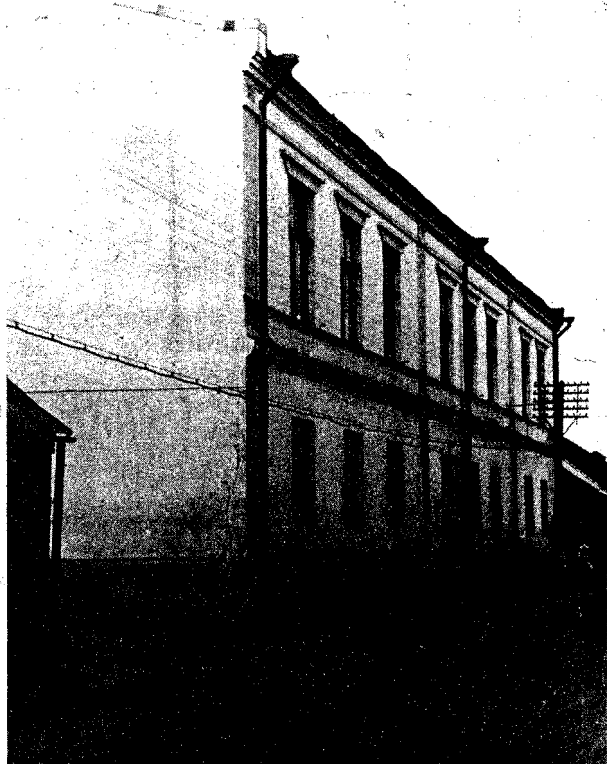

Kaks vana koolimaja

PIKKA TÄNAVAT, LINNA ENDISAEGSET ÄRI- JA KÄSITÖÖKESKUST VÕIB ÕIGUSEGA NIMETADA KA HARIDUSELU KESKUSEKS. SIIN ON LÄBI AEGADE TEGUTSENUD KÜMNEID KOOLE. MITU KOOLIMAJA SEISAB SEAL TÄNINI.

ALLPOOL TEEME JUTTU KAHEST KOOLIMAJAST JA SEAL ÕPPINUD-ÕPETANUD KUULSATEST INIMESTEST.

**PIKK
40**

Hoone ehitati 1796. a., siis oli see ühekorruseline ja kasutusel elamuna. Kui Rakverre rajati 1805. a. kreiskool, osteti maja koolile. Teine korrus ehitati peale kahes järgus: 1866. a. keskmise osa ja 20 aastat hiljem kogu teine korrus. Käesoleva sajandi alguses sai hoone praeguse viilkatuse, seni oli see ühepoolse kaldega.

Kreiskool tegutses 1886. aastani, siis muudeti see vene õppekeelega linnakooliks. 1913. a. sai linnakoolist kõrgem algkool ja Eesti Vabariigi ajal Rakvere Linna III Algkool. Pärast sõda (kuni 1963) kasutas hoonet 2. keskkool, seejärel III lasteae.

Oma pika ea jooksul on koolimaja olnud töö- ja õppimispaigaks paljudele nimekatele inimestele.

Kreiskoolis olid õpetajaiks «Luige Laose» autor Johann Sommer (Suve Jaan), Faehlmanni ja Kreutzwaldi sõber, pedagoog Jakob Johann Nocks, raamatu «Eestlane ja tema isand» oletav autor Vassili Blagoveštšenski.

Tunde andis ka Juhan Kunder.

Kreiskooli kuulsatest õpilastest on üldtuntud F. R. Faehlmann ja F. R. Kreutzwald, kunstnikud Ludvig Maibach, Carl Timoleon Neff, Kristjan ja Paul Raud. 1884. aastal omandasid siin kreiskoolihariduse keeleteadlane Kaarel Leetberg ja helilooja Konstantin Türrpu, kaks aastat hiljem teatriimees Aleksander Trilljärvi. Trilljärvega koos õppis ja sai 1886. a. küpsustunnistuse Küti vallast pärit Rudolf Georg Gabrel (Gabriel), kes, omandanud Tartu ja Moskva ülikoolis juristi eriala, oli Eesti Vabariigi ajal (1923—1925) kohtuminister, seejärel rahu- ja riigikohtunik. Sellest mehest midugi pikka aega ajalugu vaikus.

Linnakoolis õppinute seas on tuntud nimesid rohkem: kirjanik Jüri Parijõgi, kunstnik Henrik Olvi, kirjandusteadlane Villem Altoa, näitleja Hartius Möller, muusikateadlane Karl Leichter, füüsik Ernst Kilkson, kirjanik ja kooliõpetaja Rudolf Reiman, arhitekt Ferdinand Adoff jt.

Viimastel aastatel on hakatud rääkima ka Rakvere Linnakooli

ühest kõige kuulsamast kasvandikust, akadeemik Julius Margist, kes sai siin lõputunnistuse 1907. aastal. 25 aastat oli ta Tartu Ülikoolis uraali keeleteaduse professor, 1938—1940 Eesti Teaduste Akadeemia asepresident. Üldsuusele on hoopis vähem tuntud Julius Margi vanem vend, majandusteadlane Reinhold Mark, Tartu Ülikooli kaubandusteaduse õppejõud.

Tartu Ülikooli õppejõud olid ka linnakooli kasvandikud Ants Laur (keemik), Eldor Fählmann (majandusteadlane) ja Peeter Põld (teoloog, Tartu Ülikooli audoktor). Viimane oli 1918. aastal esimene Eesti Vabariigi haridusminister, ühtlasi eesti rahvakooli ajaloo uurija ja viljakas karskustegelane. Ülikooliga seoses peab nimetama veel füüsika õppejõudu Ernst Kilksoni, kes juhatas alates 1924. aastast seal korraldatud õpetajate täienduskursusi.

Sootuks põlu all olid aastakümnete vältel need meie linnakooli lõpetanud, kellest said riigitegelased, diplomaadid, kõrgemad sõjaväelased. Neidki võime nüüd tutvustada.

1886—1888 õppis linnakoolis Vandu külast pärit Otto August Strandmann. Aastast 1918 oli O. Strandmann Eesti Vabariigi valitsuse koosseisus, küll põllutöö-, pea- ja sõjaministrina, kohtu- ja välisministrina, raha- ja kaubandus-tööstusministrina. Vahepeal EV saadik Poolas, Tšehhoslovakkias, ja Rumeenias, 1929—1931 riigivanem ja seejärel 1939. aastani saadik Pariisis.

Ajakirjanik ja diplomaat Eduard Virgo lõpetas linnakooli 1893. a. 1918. a. oli ta Eesti välisdelegatsiooni liige ja nõutas koos K. R. Pusta ja A. Piibuga Eesti Vabariigi de facto tunnustuse Inglise, Prantsuse ja Itaalia valitsuselt, seejärel diplomaadina Roomas (kus sama tunnustuse nõutamine paavstilt) ja Stokholmis. Tartu rahukonverentsil oli E. Virgo sekretär. Diplomaatiline töö jätkus mitmes välisriigis.

Eesti välisdelegatsiooni liige

1918. aastal oli veel teinegi Rakvere Linnakooli kasvandik — Küti vallast pärit Ferdinand Kull. Kahjuks teame selle mehe edasist elukäigust vähe.

Haljala kandist Rakvere kooli tulnud Ernst Constantin Webermann oli erialalt kalandusteadlane, üks tuntumaid spetsialiste sel alal. Ent Eesti Vabariigi päevil tuli temalgi teha poliitikat. Lühemat aega oli ta kaubandus-tööstusminister, seejärel diplomaatiliselt tööl — apeakonsul Kreekas ja peakonsul Türgis.

Kui eespool toodule lisada veel, et linnakooli vilistlased olid nii esimene Viru maavanem Mihkel Juhkam, sõjaminister 1928—1929, Asutava Kogu ja Riigikogu liige, kui ka pikaajaline ja viimane Eesti Vabariigi aegne maavanem Karl Pajos, mitmeid kõrgemaid sõjaväelasi jne., saab küllap kõigile selgeks selle väikese kooli rolli meie maa ajaloos.